

Maija Hynninen: *Trois Mondes* (2010–11)
Uruille ja live-elektronikalle

1. Mouvement perpétuel
2. La cathédrale engloutie
3. L'escalier à spirale

Trois Mondes – Kolme Maailmaa – sävellyksen suunnittelutyön edetessä, tutustuessani lähemmin urkujen äänimaailmaan, huomasin sekoittavani usein oktaavialat kuunnellessani urkujen sointia. Olin ikään kuin kuulevinani sävelen, joka oli oktaavia korkeampi kuin soitettu sävel. Yksittäisen äänen tarkempi tietokoneella tekemäni analyysi paljasti, ettei harha ollutkaan ensisijaisesti oman korvani tuotos, vaan sen syy oli itse äänessä. Yksittäisessä yhtä rekisteröintiä käyttävässä äänessä soi voimakkaana pohjasävelen lisäksi sen ensimmäinen yläsävel, oktaavi. Urkujen soinnille tyypillinen voimakas ensimmäinen yläsävel saa usein vahvistusta urkujen rekisteröinneillä, joista suuri osa on oktaavisuhteessa pohjasäveleen. Koko tämän mahtavan instrumentin sointi tuntuu rakentuvan pohjasäveltä vahvistavalle yksi toisensa päälle kasautuvalle oktaaveitten muodostamalle pilarille. Oktaavista tuli myös *Trois Mondes* -teoksen yksi kulmakivi.

Kaksi oktaavin päässä toisistaan olevaa säveltä sulautuvat helposti toisiinsa kuulokuvassa. Syntyy tilanteita, joissa kuulija on hetken epävarma, kumpi ääni soi. Säveltäjä Jean-Claude Risset on tunnettu oktaavi-illuusion varaan rakentuvista loputtoman tuntuisesti nousevista ja laskevista asteikoista. Rissetin musiikki yhdistetään usein M.C. Escherin matemaattisesti lasketulle optiseen harhaan perustuvaan kuvataiteeseen, erityisesti teokseen *Nousten ja laskeutuen*, jossa soturijoukko nousee ja laskeutuu loputtomalta näyttävää portaikkoa.

Escherin kuvataiteesta ja Rissetin musiikista inspiroituneena halusin kokeilla oktaavi-illuusiolle perustuvaa harhaa Escherin samannimisestä litografiasta nimensä saaneessa *Trois Mondes* -urkuteoksessani. *Mouvement perpétuel* – Ikiliikkuja – tutkii hiukan erivireessä olevien rekisterien vuorovaikutusta. Tasavireiseen viritysjärjestelmään perustuva urkujen normaali sointi saa lisäväriä joistakin yläsävelikköön perustuvista rekisteröinneistä. Läpi koko teoksen akustisten romanttisten urkujen lisäksi kuullaan elektronikassa pitsimäisinä tekstuuripintoina esiin tuikahtelevia barokkityylisiä urkuja. *La cathédrale engloutie* – Uponnut katedraali – perustuu urkujen tarjoamaan mahdollisuuteen jatkaa soivaa ääntä loputtomasti. Harmonia, rekisteröintien vaihtuessa hitaasti muuntuva sointiväri ja väreilevät tekstuuripinnat haihtuvat elektronikan pois liukeneviin glissandoihin. Teoksen päättää loputtomantuntuisten nousevien ja laskevien asteikkomaisten tekstuurien hallitsema *L'escalier à spirale* – Kierreportaat.